

Општина Прокупље

Акциони план за развој омладинског предузетништва 2012-2014

Фебруар 2012.

Израду Акционог плана за развој омладинског предузетништва омогућио је амерички народ преко Агенције Сједињених Америчких Држава за међународни развој и Програма за планирање и реаговање у ванредним ситуацијама и јачање економске сигурности. Садржај публикације је искључива одговорност аутора плана, а који не одражава нужно и став Агенције Сједињених Америчких Држава за међународни развој или Владе Сједињених Држава

САДРЖАЈ

ОБРАЋАЊЕ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ.....	4
УВОД.....	5
МЕТОДОЛОГИЈА	6
ДЕФИНИЦИЈЕ	6
СКРАЋЕНИЦЕ.....	7
АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА.....	8
СЕКТОР МСПП НА НАЦИОНАЛНОМ НИВОУ	8
О ОПШТИНИ ПРОКУПЉЕ.....	13
Географски подаци	13
Демографски подаци	14
Привредни ресурси	16
Привредни сектори	17
Структура малих и средњих предузећа у општини Прокупље	20
Најважнији локални социјално-економски актери	20
SWOT АНАЛИЗА ПРОБЛЕМАТИКЕ РАЗВОЈА ОМЛАДИНСКОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА У ОПШТИНИ ПРОКУПЉЕ ..	24
МАТРИЦА АКЦИОНОГ ПЛАНА.....	25
1. ИНФОРМИСАЊЕ И ЕДУКАЦИЈА	25
2. ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОШЉИВОСТИ МЛАДИХ.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3. ПОДРШКА МЛАДИМ ПРЕДУЗЕТНИЦИМА/ФИНАНСИЈСКЕ И НЕФИНАНСИЈСКЕ ПОДСТИЦАЈНЕ МЕРЕ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4. ПРИВАТНО ЈАВНО ПАРТНЕРСТВО	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

ОБРАЋАЊЕ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

Пред вама се налази Акциони план за развој омладинског предузетништва, који представља резултат заједничког рада представника релевантних државних институција, локалне самоуправе, предузетника и осталих организација које су препознале предузетништво као један од могућих начина за економски просперитет и смањење незапослености на територији општине Прокупље.

Овим акционим планом утврђују се активности које ће се остваривати у периоду 2012 – 2014. године. Циљ акционог плана је да укаже свим организацијама, институцијама и другим заинтересованим субјектима како да се створи погодно окружење за развој предузетништва које је један од кључних елемената здраве економије.

Свесни смо недоумица, страхова и проблема са којима се срећу ученици завршних разреда средњих школа, они који су завршили средњу школу, као и они који студије приводе крају. Највећи проблем је неизвесност запошљања. Као председник Општине Прокупље, сваког дана се срећем са људима од којих већина припада управо овој популацији оних који су у потрази за послом.

Општина Прокупље препознала је проблеме и потребе са којима се сусрећу млади предузетници, али и сву важност стратешког размишљања неопходног за трајне ефекте у подстицању предузетништва међу младима.

Општина Прокупље ће свим својим капацитетима да помогне у спровођењу Акционог плана за развој омладинског предузетништва за период 2012. – 2014. године, јер сматрамо да је то прави начин да млади људи себи обезбеде егзистенцију и да не одлазе из Прокупља у потрази за послом.

Средства за израду овог документа обезбедио је Програм за јачање економске сигурности и реаговање у ванредним ситуацијама Америчке агенције за међународни развој (УСАИД), на чему им се посебно захваљујемо.

Милан Арсовић,
Председник општине Прокупље

УВОД

Сектор малих и средњих предузећа и предузетништва (МСПП) у Србији упошљава процентуално највише радне снаге, те самим тим може и треба да представља снажан ослонац локалног економског развоја. Развој сектора МСПП је нарочито важан за мање средине јер економски бољитак ових локалних средина често зависи од успешног пословања само неколико већих привредних система.

Управо ова зависност од великих привредних система и других великих послодаваца даје посебну тежину свеprisутној потреби за озбиљнији развој сектора МСПП, и то нарочито оним срединама које су оптерећене константном миграцијом младих у корист великих градских центара Србије.

Због горе наведеног и бројних других разлога приступило се изради Акционог плана за развој омладинског предузетништва у општини Прокупље, и то захваљући подршци Општине Прокупље и Агенције Сједињених Америчких Држава за међународни развој (УСАИД) преко Програма за планирање и реаговање у ванредним ситуацијама и јачање економске сигурности.

Консултантску подршку која је пружена Канцеларији за децу и младе општине Прокупље током израде овог Акционог плана обезбедио је стручни тим Удружења „Народни парламент“ из Лесковца.

Акциони план за развој омладинског предузетништва у општини Прокупље израђен је за временски период од 2012. до 2014. године и његова циљна група су сви млади људи од 15 до 30 година старости са пребивалиштем на територији општине Прокупље.

Овај Акциони план (АП) представља скуп пројеката и програма чија реализација треба да помогне развоју предузетништва и предузетничког духа код младих људи, те доведе до стања у којем ће младим људима из Прокупља samozapoшљавање, односно предузетништво, бити потпуно валидна и блиска алтернатива запошљавању. У складу са овим, у овом Акционом плану прецизно су дефинисане улоге релевантних субјеката и прецизни механизми за остваривање општих и специфичних циљева дефинисаних овим Акционим планом.

Усклађеност са националним и локалним стратешким документима

Акциони план за развој омладинског предузетништва у општини Прокупље припремљен је на начин који гарантује његову усклађеност са релевантним националним и локалним стратешким документима. Нарочито оним који се тичу омладинске политике и развоја предузетништва.

Национални ниво:

- Национална Стратегија за младе Републике Србије
- Акциони план за имплементацију Националне Стратегије за младе Републике Србије

Локални ниво:

- Стратегија локалног економског развоја
- Стратегија одрживог развоја општине Прокупље
- Локални акциони план за младе

Методологија

Консултативни процес израде Акционог плана за развој омладинског предузетништва у општини Прокупље започет је формирањем радне групе за израду АП-а.

Чланове радне групе изабрала је сама локална самоуправа доневши Решење о овоме на седници Већа општине Прокупље. Чланови радне групе, сви из општине Прокупље: Душан Дробњаковић, Ивана Аранђеловић, Дејан Костадиновић, Иван Зечевић, Бранислав Росић, Слађана Милосављевић, Никола Пауновић, Никола Булајић, Милош Цветковић.

Сам консултативни процес састојао се из следећих корака:

- Панел дискусије са члановима радног тела за израду АП-а;
- Прикупљање званичних података локалних и републичких институција;
- Анализа стања бизнис сектора;
- Јавна расправа о нацрту Акционог плана за развој омладинског предузетништва у општини Прокупље.

Дефиниције

Омладинско предузетништво

Дефиницију омладинског предузетништва није лако дати јер сама реч „предузетништво“ има више значења. Сама реч потиче од француске речи „ентрепрендре“, што значи „предузети“, и ово би у буквалном тумачењу значило да је „предузетник“ било која особа која предузима одређене радње или потезе са сврхом сопствене економске добити. Међутим, у пословном контексту реч „предузетник“ данас се готово искључиво користи за особе које су самопошљене, односно воде и поседују сопствени бизнис.

Тако се и у контексту израде овог Акционог плана, омладинским предузетништвом сматра свака радња коју млада особа предузме са циљем генерисања прихода преко сопственог приватног бизниса. Ово је супротност „раду за другог“ и зато се и зове самопошљеност или самозапошљавање.

Такође, у контексту овог Акционог плана, особа која се бави омладинским предузетништвом јесте млада особа која се бави предузетништвом, односно води сопствени бизнис. Овде примењена дефиниција „млади предузетник“ односи се на младе особе које су власници предузетничке радње односно предузећа, као и на оне који су самопошљени преко бављења пољопривредом, сточарством...

Дефиниција „млади предузетник“ се и у контексту родне равноправности односи и на „младе предузетнице“, односно особе женског пола које се баве предузетништвом.

Млади у Србији

Према Националној стратегији за младе, млади су особе узраста од петнаест до тридесет година старости. У Републици Србији има око милион и по младих, што у односу на укупан број становника чини двадесет процената.

Скраћенице

МСПП – Мала и средња предузећа и предузетништво

АП – Акциони план (за развој омладинског предузетништва)

УСАИД - Агенција Сједињених Америчких Држава за међународни развој

КзМ – Канцеларија за децу и младе

Канцеларија за ЛЕР – Канцеларија за локални економски развој

НСЗ – Национална служба за запошљавање

РПК – Регионална привредна комора

ЈА – Junior Achievement – Достигнућа младих

БИЦ – Бизнис инкубатор центар

ЗУП – Зона унапређеног пословања

БДВ – Бруто додата вредност

ОЦД – Организације цивилног друштва

ТОП – Туристичка организација Прокупље

АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА

Сектор МСПП на националном нивоу

Међу значајнијим резултатима транзиционе економије Србије је убрзан развој сектора малих и средњих предузећа и предузетника и његово прерастање у значајан сегмент привреде. У 2010. години од укупно 319.044 предузећа, предузетнички сектор чини 99,8% (318.540 предузећа). Сектор МСПП генерише 66,4% запослених (814.585), 65,3% промета (4.678 млрд. динара), 55,9% БДВ (817,4 млрд. динара) и ангажује 52,6% инвестиција нефинансијског сектора у 2010. години.

Сектор МСПП ангажује 45,4% укупне запослености, 43,9% укупних инвестиција, остварује 44,5% извоза, 52,3% увоза, генерише 63,3% спољнотрговинског дефицита привреде Србије и учествује са око 33% у БДП Републике.

Посматрано по величини, у структури сектора МСПП најбројнија су микро предузећа (306.669), док мала и средња предузећа (11.871) доминирају по свим посматраним индикаторима (52,7% запослености, 59,9% промета, 60,6% БДВ, 73,7% извоза, 74,9% увоза МСПП). Међутим, у 2010. години број средњих предузећа, која треба да преузму улогу покретача развоја целокупног сектора, смањен је за 8,6%. Такође, смањење броја запослених било је најизраженије код средњих предузећа (9,6%).

Ефекти економске кризе нису превазиђени у 2010. години, али су великим делом ублажени бројним стимулативним економским мерама. Благи опоравак привредних активности у 2010. (раст БДП 1,0%) није био довољан да се привреда врати на ниво из 2008. године. Последица кризе је и смањено прекогранично инвестирање. У Србији је учешће СДИ у укупним инвестицијама опало са 68,3% у 2006. на 23,6% у 2010. години. Привреда је и даље суочена са инфлаторним ризицима, падом запослености, висином буџетског дефицита и спољњег дуга.

За разлику од малих фирми, које су се у 2010. опоравиле и своје активности усмериле у друге мање ризичне области, средња предузећа су тек у овој години, због споријег прилагођавања новонасталим околностима, осетила прави удар кризе, што је имало пресудан утицај на интензитет опоравка сектора МСПП.

Основни позитивна кретања пословања сектора МСПП у односу на 2009. годину:

- Настављен тренд повећања броја привредних субјеката – број МСПП повећан је за 3.713;
- Благо повећање пословне активности – остварени промет реално већи за 0,3%;
- Раст продуктивности од 5,7% – у МСПП прерађивачке индустрије 4,3% (low-тецх 2,9%, медум lowтецх 6,3%, медиум хигх-тецх 5,6%, хиг-тецх 11,1%);
- Заустављен негативан тренд смањења профита и профитабилности – реалан раст профита од 8,6%, а профитне стопе за 10,1%;
- Повећање вредности спољнотрговинске размене (1.020,4 млрд. динара) за 6,2%, извоза (339,8 млрд. динара) за 15,9%, увоза (680,5 млрд. динара) за 1,9% и смањење дефицита (340,7 млрд. динара) за 9,1%.

Глобална рецесија је имала велики утицај на успоравање привредног развоја Србије, а ефекти рецесије утицали су на погоршање предузетничке климе.

Најзначајнији негативни ефекти су:

- Успорено оснивања, а убрзано гашење привредних субјеката погоршало је однос броја основаних и угашених предузећа и радњи – на 10 угашених основано је 10 предузећа (28 у 2009.), а на 10 радњи које су престале са радом основано је 9 нових (11 у 2008.). Такође смањена је и стопа опстанка новоформираних МСПП са 71,9% у 2007. на 61,7% у 2010. години;
- Смањен значај сектора МСПП на ублажавању укупне незапослености у земљи – смањење броја запослених за 57.955 радника (или 6,6%) чини 71,8% смањења запослености нефинансијског сектора;
- Остварене исподпросечне стопе пословања: промет 0,3% (4,1% у нефинансијском сектору), пад БДВ од 1,4% (раст у нефинансијском сектору од 3,6%), нижи раст продуктивности (5,7% према 7,4%) и профитабилности (36,1% према 39,2% у нефинансијском сектору);
- Задржана је неповољна тенденција секторске концентрације МСПП – *Прерађивачка индустрија, Трговина на велико и мало, Грађевинарство и Стручне, научне, иновационе и техничке делатности*;
- Непромењене су регионалне диспропорције. Ниво развијености сектора МСПП по областима Србији, мерен индикатором БДВ по запосленом, указује да је однос области са најразвијенијим сектором МСПП (Град Београд) и области са најнеразвијенијим сектором МСПП (Пчињска) 2,4:1 (2,3:1 у 2009.), а у профитабилности 2,1:1 у 2010. према 2,9:1 у 2009. Години.

Рецесија је утицала на смањење склоности МСПП ка инвестирању (пад од 7,6%), као и на смањено учешће опреме и грађевинских радова у техничкој структури инвестиција. Скоро 40% инвестиција МСПП усмерено је у развој малих предузећа са стопом раста од 29,8%, где су и највећа улагања по запосленом и највеће учешће инвестиција у БДВ (47%). Рецесиона привредна кретања највише су погодила предузећа средње величине, чија су издвајања за инвестиције у 2009. години

реално мања за 1/3 у односу на претходну годину, са учешћем у БДВ од свега 27%.

Низак ниво конкурентности сектора МСПП и даље је основни ограничавајући фактор повећања степена интернационализације. Пораст продуктивности МСПП резултат је динамичнијег пада запослености (-6,6%) од остварене БДВ (-1,4%). У гранама високе и средње-високе технолошке интензивности, сектор МСПП је исказао изнадпросечне резултате и остварио реалне стопе раста продуктивности рада, а највећу у области *Производње моторних возила и приколица* 49,4% (мала 42,6%)

и *Производње основних фармацеутских производа и препарата* 16,7% (средња 15,4%). С друге стране, у оквиру ових грана једина негативна стопа забележена је у области *Производња осталих саобраћајних средстава* -28,3% која је уједно и највећа стопа пада сектора МСПП (продуктивност малих предузећа из ове области реално је већа 70,4%). Иако у опадању, јединични трошкови рада су и даље високи.

На ниску извозну конкурентност сектора указују и подаци да у укупном броју предузећа извозници чине свега 3,9%, увозници 6,2%, учешће извоза у промету 7,3%, реализовани извоз и увоз по запосленом су мањи за близу 1/3 и 1/5 респективно од просека нефинансијског сектора, а покривеност извоза увозом је испод 50% (58,5% нефинансијски сектор, 68,6% велика предузећа). На низак ниво конкурентности прерађивачке индустрије МСПП указује и вредност РЦА - дефицит у 2010. години

износи 7,3% размене (у прерађивачкој индустрији нефинансијског сектора остварен суфицит). У структури растућег извоза и увоза 2010. године, производи ниске технолошке интензивности бележе најбржи раст обима спољнотрговинске размене. Микро предузећа су смањила размену медиум-хигх-тецх производа, због чега је и укупна реална стопа раста негативна (-15,5%). Код малих предузећа још увек

су предмет спољнотрговинске размене производи ниске технолошке интензивности, а обим трговине хигх-тецх производа је реално мањи за 7,6% у односу на 2009. годину. Насупрот томе, средња предузећа су повећала реалну стопу раста хигх-тецх производа (23,3%), али је остварена негативна реална стопа у обиму размене медиум-хигх-тецх производа (-19,2), што се одразило на укупан сектор МСПП.

Компаративна анализа развијености сектора МСПП у Србији и у земљама ЕУ, показује да је према учешћу у броју предузећа и запослености, као и оствареном промету и БДВ-у, сектор МСПП Србије на нивоу просека ЕУ. Међутим, велико је заостајање сектора МСПП Србије у односу на просек ЕУ ако се посматрају промет по запосленом, БДВ по запосленом и профит по запосленом. Упоредна

анализа инвестиција по запосленом и инвестиција по предузећу у земљама окружења и ЕУ-27 указује на значајно нижи ниво ових показатеља у Србији, како за сектор МСПП тако и за укупну привреду. Инвестиције по запосленом у МСПП сектору износе 3.400 ЕУР (просек ЕУ 7.400 ЕУР), а инвестиције по предузећу 8.700 ЕУР (ЕУ 33.400 ЕУР).

Ефекти рецесије успорили су динамику решавања основних развојних проблема МСПП:

- **незаокружено институционално окружење и регулатива** – највећи проблеми у области високих укупних фискалних захватања, неравноправног положаја у области јавних набавки, нерешавања питања монопола, отежане наплате потраживања, администрирање и неадекватан систем опорезивања, још увек компликоване и скупе административне процедуре, посебно у области издавања дозвола, решавања имовинско-правних питања и сл.;
- **недовољно знање и оспособљеност предузетника и запослених** – дефицит кадрова одређених профила, али и недовољна обученост пословодства за решавање стратешких и/или оперативних проблема у циљу одржања континуитета у пословању;
- **недовољно промовисање развоја вештина у предузећима** – управљачке вештине, истраживачко- развојне вештине и вештине везане за остваривање извоза кроз обезбеђење одговарајућих обука (доделом дотација за приватне услуге и/или директним обезбеђивањем обуке кроз центре за обуку и другу инфраструктуру);
- **недовољни подстицаји унапређења у капацитетима за управљање развојем интелектуалне својине у предузећима, укључујући својинска права** – обука, семинари и презентације, директне субвенције и дотације, специјализација за заштиту интелектуалне својине на међународном тржишту;
- **неповољни услови финансирања и неодговарајући облици и обим финансијске подршке** – доминирају банке са скупом кредитном понудом и кратким роковима отплате кредита, недостају развијеније микрокредитне институције на националном и регионалном нивоу, али и други финансијски инструменти, примерени реалним финансијским потребама МСПП и њиховој економској снази;

- **неразвијен програмски приступ финансијама** – сарадња са приватним инвеститорима као што су пословни анђели (*бизнес анџелс*); програми кредита или кредитних гаранција; зајмови без колатерала (*меззанине лоанс*) за обезбеђивање капитала за иновативна МСПП; капитализација фонда ризичног капитала (*вентуре капитал*); порески подстицаји и сл.

- **недовољна повезаност са великим предузећима**, а самим тим и недовољно искоришћена шанса динамичнијег развоја сектора МСПП као коопераната (добављача, подуговарача) великих пословних система, односно недовољна искоришћеност предности МСПП сектора у односу на велика предузећа у појединим производним сегментима који захтевају флексибилност и брзину техничко-технолошког/тржишног прилагођавања;

- **недовољни подстицаји за увођење савремених технологија, иновација, стандарда, контроле квалитета и сл.;**

- **недовољан подстицај интернационализацији и недовољне информације о тржиштима.**

Основне препоруке за повећање нивоа развијености предузетничког сектора у оквиру су покретања укупне економске активности применом новог модела раста засниваног на извозној тражњи, повећању запослености, инвестиција, смањењу јавне потрошње, јачању индустријског сектора паралелно са развојем сектора услуга и сл. С тим у вези, неопходно је, у оквиру унапређења постојећих мера и активности, посебну пажњу посветити **развоју динамичког предузетништва**, односно активности усмерити на:

1) Успостављање заокруженог подстицајног система и решавање кључних проблема развоја предузећау фази раста и развоја, заснованој на пракси високо развијених земаља ОЕЦД и ЕУ које разматрају посебне мере као део процеса изградње система за подстицање развоја динамичких предузећа и газела. У земљама ЕУ, то је део ширег процеса спровођења Лисабонске стратегије за обезбеђивање раста и запошљавање и стварања предузетничког друштва, заснованог на знању.

2) Прелазак са политике подршке читавом сектору МСПП (побољшањем пословног окружења у циљу подстицања отворања што више нових предузетничких фирми) на политику подстицања динамичког предузетништва, која је посвећена стварању окружења повољног за раст предузетничких фирми и која ће подстицати надарене људе са јасном визијом будућег посла да започну самостални посао.

3) Промена досадашњег начина финансирања (јавни извори средстава, различити облици дотација, субвенција и меких кредита) са ослонцем на комбинацију јавних и приватних извора, у виду кредита за истраживање и развој и дотације за иновације, финансирања од стране пословних анђела, уз ангажовање ризичног капитала и емитовање хартија од вредности.

4) Промена структуре услуга институција за нефинансијску подршку са основних (стандардних) савете за оснивање фирме, пословно планирање и пословање малих фирми, на савете засноване на искуству за ризично финансирање, стратешко планирање, подршку за укључивања у ланце понуде великих фирми, интернационализацију и раст и развој предузећа.

5) Предност у обезбеђивању приступа ресурсима динамичком предузетништву који обећавају висок раст.

б) Развој регулаторне реформе усмерене не само на отклањање препрека за оснивање нових фирми, већ и стварања повољних услова за раст динамичних фирми. Поред смањивања ПДВ за мале фирме, неопходно је убирање фискалних прихода прилагоди условима промена у величини фирме и обезбедити неутралну поделу акција. Ранији приступ је био окренут тражењу могућности да се избегну губитак

и стечај, док се сада прихватају губици и стечај као природни део тржишног механизма, али се траже начини да се смањи њихов економски и друштвени трошак (нпр. пружањем „друге шансе“).

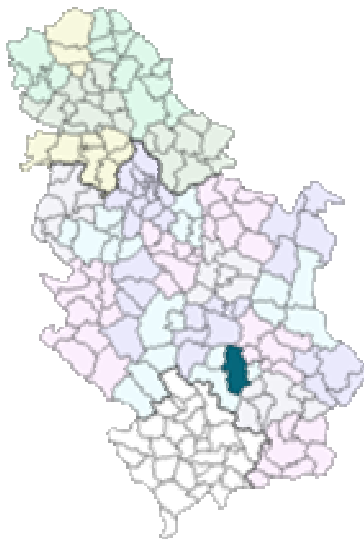
Пословно окружење за развој МСП у Србији

Благи опоравак привредних активности и превазилажење негативних ефеката светске економске кризе започет је у 2010. години. Расту БДП од 1,0% највише је допринео раст извоза. Динамичнији раст извоза од увоза (24,0% и 9,7% респективно) утицао је на смањење спољнотрговинског дефицита у 2010. години за 5,7% и смањеном учешћу у оствареном БДП за 0,7пп (17,8%). После драстичног пада у претходној години, посебно је значајан почетак опоравка индустријске производње (раст од 2,5%) и прерађивачке индустрије од 3,9%. Међутим, привреда је и даље суочена са ниским нивоом инвестиција (и поред раста од 5%), инфлаторним ризицима, падом запослености (стопа незапослености 19,2%), висином буџетског дефицита и високим и растућим учешћем спољњег дуга у БДП (82%). Техничко-технолошко заостајање и неконкурентност српске привреде и даље су кључни ограничавајући фактори ефикаснијег укључивања у међународне токове.

Ефекти светске кризе утицали су и на погоршање предузетничке климе – у односу на 2009. годину сектор МСПП исказао је исподпросечне резултате пословања, смањен је број новооснованих, а повећан број угашених МСПП. Смањењем броја запослених у 2010. години за 57.955 радника (или 6,6%) чини 71,8% смањења запослености нефинансијског сектора – настављен тренд смањења значаја сектора МСПП на ублажавању укупне незапослености.

О општини Прокупље

Географски подаци

Слика 1. Положај општине Прокупље у Републици Србији

Положај и величина

Општина Прокупље налази се у Топличком округу. Простире се на површини од 759 км², а број становника који живе на тој територији износи 48.501. Град Прокупље се налази на следећим географским координатама: 43° 13" г.ш. 21° 35" г.д., на надморској висини од 255 м, а број становника који живи на територији града Прокупља износи 27.673.

Повољан географски положај и конфигурација терена условили су да најзначајнија средњебалканска трансверзала која повезује Црно море с Јадранским, делом иде реком Топлицом, затим Косаницом и даље преко Косова и Метохије чинећи најкраћу везу између Моравско-вардарске долине и Јадранског мора. Овај путни правац, уз низ споредних, био је од прворазредног значаја за сва историјска и културна кретања у овом делу наше земље.

Данашњи град Прокупље смештен је дуж обала реке Топлице, тамо где се завршава њен средњи ток и одакле се, на изласку из града, котлина шири у плодну добричку равницу. Окружен и стешњен брдима Хисаром (358), Боровњаком (393), Губом (339) и Соколицом (474), град је густо насељен, размештен на надморској висини 250–350 м. Нова насеља ничу на слободним површинама према Плеханој кући, Ђуревцу и Стражави, готово спајајући град с оближњим селима.

У Прокупље се стиже из правца Ниша, краћим путем преко Мерошине или дужином преко Дољевца. Један путни правац води на запад ка Куршумлији, а код Белољина се одваја пут ка Крушевцу.

Клима

Умерено-континентална клима са благим прелазима између годишњих доба у котлини, али зато дуга и оштра зима на планини, условили су плодно тле дуж реке и њених

притока, богатство шумама и пашњацима како на територији општине Прокупље, тако и у ширем округу.

Умерено-континентална клима и брдско планинско подручје, као и богатство подземним текућим и термоминералним водама, пружа повољне услове за економски развој општине.

Земљиште и живи свет

Подручје општине Прокупље простире се на површини од 75.896 ха. Од ове површине пољопривредно земљиште заузима 45.083 ха или 60%, шума 26.895 ха или 35% и неплодно земљиште 3.918 ха или 5%.

Земљиште поред река користи се за производњу ратарских култура, а у брдско-планинском подручју за гајење воћарских култура од којих водећу улогу имају шљива и вишња. За воћарску производњу постоје изванредни како природни тако и земљишни услови. Конфигурација земљишта је већим делом брежуљкаста до брдско планинска. Плитак и растресит педолошки покривач, олујне кише праћене пљусковима, неправилна обрада земљишта и лош избор пољопривредних култура довели су до ерозије земљишта.

Природни ресурси

Општина има изузетно богат водни потенцијал – сагледан преко термо минералних подземних и текућих вода, као и вештачке бране са одређеним капацитетом воде (брана Бресница, брана на Растовничкој реци и бунари на локацији званој Хисар).

Шумско богатство је изузетно важан природни ресурс. Квалитетно пољопривредно земљиште представља важан потенцијал, поготово при планирању и развијању пољопривредних грана.

Простор територије општине Прокупље је посебно богат биљним и животињским светом који прати климатске прилике овог подручја.

Демографски подаци

Број становника на територији општине Прокупље према подацима пописа из 2002. године износи 48.501, док је број становника Топличког округа био 102.075. Полна структура становништва је уравнотежена: мушкараца је 23.989, а жена 24.512. Процент сеоског становништва у односу на укупан број становника је 43%. Већи број становника је настањен на градском подручју 27.673 док је на селу 20.828 становника.

Табела бр. 1. Основно поређење Општине и окружења, према попису из 2002. год.

	Површина (км ²)	Процентуал но учешће	Број становника	Процентуално учешће	Густина насељености
Урбана зона	10	1,32	27673	57,06	2767
Рурална зона	749	98,68	20828	42,94	27,8
Општина	759	0,86	48501	0,65	63,9
Округ	2238	2,53	102075	1,36	45,6
Србија	88.361	100,00	7.498.001	100,00	85

Табела бр. 2. Број становника по пописним годинама

Година пописа	1971.	%	1981.	%	1991.	%	2002.	%
Општина Прокупље	57315	100	55718	100	51698	100	48501	100
Град Прокупље	20104	35,1	25602	46,0	27729	53,6	27673	57,0
Градска периферна насеља	5646	9,8	5962	10,7	6019	11,6	6126	12,7
Остала насеља	31565	55,1	24070	43,3	17956	34,8	14702	30,3

Старосна структура. Старосна структура становништва Општине показује тенденцију пораста броја старих. Све више је старих, а све мање младих. Ако упоредимо податке броја старих којих је 12.331 са бројем деце и младих до 18 година којих је 11.340, долазимо до податка да је старих више за преко 8%. Просечна старост у општини је 40,5 година (што по критеријумима демографа спада у зону дубоке демографске старости), а око 42% породица имају по два стара члана. Подела према старости од 0-4 године (2395), 5-9 (2703), 10-14 (3132), 15-19 (3110), 20-24 (3017), 25-29 година (3109). Повећана је стопа смртности за 17,5%, што говори о регресивном биолошком типу становништва. То показује и стопа фертилитета која је за око 20% мања.

Број младих у Општини према попису из 2002. био је 9.236. С обзиром на тренд смањивања броја становника, реално је претпоставити да је тај број сада још мањи, испод 9.000.

Природни прираштај. И у општини Прокупље је, као и у већини општина, негативни природни прираштај. Увид у виталне индексе становништва Општине указује на пад наталитета и кретање стопе природног прираштаја ка негативним вредностима. Све ово прати и повећање стопе опште смртности за 17,5% у обухваћеном периоду (1990–2003) што говори о регресивном биолошком типу становништва – све више је старих, све мање младих.

Табела бр. 3. Витални индекс становништва општине Прокупље

Година	1990.	1997.	2003.
Стопа наталитета (%)	11,6	10,87	10,1
Стопа опште смртности (%)	10,3	11,05	12,1
Стопа смртности одојчади	20,1	11,0	/
Стопа природног прираштаја	+1,3	- 1,06	- 2,0

Миграције. Присутна је миграција из села у градове и из општинског средишта ка већим републичким центрима, што има за тенденцију смањење броја становника за око 5% у последних 14 година. Знатан број становника општине Прокупље се налази на привременом раду у иностранству. Како се миграција из периферних насеља не креће више ка Прокупљу него даље, ка већим центрима (пре свега Нишу) и иностранству, сам град Прокупље бележи мањи број становника (за 60 становника) него у претходном пописном периоду. Поједина сеоска подручја брдско планинског карактера су пред изумирањем.

Образовна структура становништва. Образованост становништва на територији општине Прокупље, према статистичким подацима је: незавршена основна школа - мушкарци 6.565, жене 3.615; основна школа - мушкарци 2.333, жене 5.031; средња

школа – мушкарци 13.484, жене 6.158; више образовање - мушкарци 1.608, жене 681; висока стручна спрема - мушкарци 1.629, жене 650.

Незапослено и сиромашно становништво. Процент незапослених у односу на радно способне износи 26,1%. Процент становника испод границе сиромаштва износи 15%, а проценат становништва који користи неку врсту социјалне помоћи је 4,5%.

Број домаћинстава. У периоду од 1971. до 2002. године појављује се обрнута пропорција између броја становника и броја домаћинстава. Наиме, раст броја домаћинстава није пратио константан раст броја становника, што би била логична последица. Објашњење раста броја домаћинстава упркос депопулацији читавог простора општине Прокупље је у чињеници да се у раздобљу између 1971. и 1991. године одвијала изузетна грађевинска експанзија не само у Прокупљу него и у осталим насељима. Просечна величина домаћинства је драстично опала без обзира на вишак стамбеног простора који постоји у периферним селима и која упркос томе остају без становништва.

Привредни ресурси

Подручје општине Прокупље простире се на површини од 75.896 ха. Од ове површине пољопривредно земљиште заузима 45.083 ха или 60%, шума 26.895 ха или 35% и неплодно земљиште 3.918 ха или 5%.

Од површине пољопривредног земљишта 45.083 ха, обрадиве површине су 81,6 % или 36.79 ха. Ова обрадива површина земљишта у општини подељена је на 210.000 парцела што значи да је 1ха обрадиве површине подељен на 4,3 парцеле. Овако уситњени поседи додатно угрожавају експлоатацију земљишта као и његову еколошку заштиту.

Поменуте површине земљишта су 98% у приватној својини, а остатак је у државној својини. Приватном својином земљишта газдује око 16.585 домаћинстава што по једном домаћинству износи око 2,8 ха земље. Домаћинства су насељена у 107 насеља. Земљиште је са веома разноврсним педолошким карактеристикама. Геолошка подлога је основ за остваривање одређеног типа земљишта, а такође значајан утицај имају рељеф и клима. На основу тога издвајамо следеће типове земљишта: гајњача 35%, гајњача у оподзољавању 19.6%, гајњача скелетоидна 14.6%, смоница 11.6%, делувилални наноси 4.9%, алувијални наноси 3.3% рендзине, сирозем и др 10%. Изузетно богат водни потенцијал – сагледан преко термо минералних подземних и текућих вода, као и вештачке бране са одређеним капацитетом воде (брана Бресница, брана на Растовничкој реци и бунари на локацији званој Хисар).

Шумско богатство је изузетно важан природни ресурс и квалитетно пољопривредно земљиште које представља важан потенцијал, поготово при планирању и развијању пољопривредних грана.

Простор територије општине Прокупље је посебно богат биљним и животињским светом који прати климатске прилике овог подручја.

Резерве неметала и минерала на подручју општине Прокупље су истражене или констатоване: фелдспати, доломити, кварц, глине, лискуни, графити, а у нешто мањој мери мрки угљак и магнетит. Велике резерве фелдспата, односно пегматита од кога се он добија, налазе се јужно и западно од Прокупља, на простору од око 300 км². Доломити код Прокупља налазе се на локацији Бериље. Својевремено је на овој

локацији вршена интензивна експлоатација пре свега у градјевинске сврхе, иако постоји могућност примене ових доломита у индустрији магнезитских опека, обзиром на знатну магнезитску компоненту. Глине су у реону Прокупља интензивније истраживане близу села Мала Плана због обезбедивања сировина за цигларску индустрију и том приликом су утврдјене веће количине квалитетних глина. Графити су утврдјени на локацији Лукомирске ливаде (10 км од Прокупља), али истражни радови нису спроведени до краја.

Шуме

На подручју општине Прокупље шуме се простиру на 32.502 ха што у односу на укупну површину подручја општине (75.904 ха) износи 42,82% шумовитости. Шумовитост Републике Србије износи 27,50%, те је према томе шумовитост општине Прокупље далеко изнад шумовитости Републике.

Власничка структура шума: државне шуме 20168 ха или 62%, друштвене шуме 276 ха или 1% и приватне шуме 12058 ха или 37%. Државне шуме су уређене у оквиру пет газдинских јединица и истима се газдује на основу посебних основа Закона о шумама са важношћу од 10 година. Друштвене шуме су уређене само код Компаније “Хиссар” док остале шуме нису уређене. За приватне шуме није донет Програм газдовања, већ се истима газдује на основу привременог годишњег плана газдовања тим шумама. Приватне шуме су распоређене на 27025 катастарских парцела у 97 катастарских општина, тако да просечна величина једне парцеле износи 0,38 ха, што говори о великој уситњености приватних шума.

Дрвна залиха у шумама: - укупна просечна дрвна маса по једном хектару износи 115 метара кубних, од чега у државним шумама 149 м3, у друштвеним шумама 79 м3 и у приватним шумама 76 м3/ ха. Највећа просечна дрвна маса налази се у високим државним шумама.

Остали шумски природни ресурси, као производ шумског еко система (лековито биље, шумски плодови, гљиве, ловна дивљач, пашњачке површине и др.) не користе се у довољној мери и рационално. Најчешће се врши сакупљање гљива, док се остали производи веома слабо користе. Шумска паша је слабо заступљена због великог смањења сточног фонда и миграције сеоског становништва из брдско-планинског подручја.

Привредни сектори

Индустрија

У претходном периоду у прокупачкој општини поред металског, неметалског и текстилног комплекса, доминирао је пољопривредно-прехрамбени сектор, посебно агроиндустријски, уз постепени развој приватног сектора који се састојао од малих предузећа и предузетника.

Основна индустријска производња у општини је прехрамбена, а преовлађујући тип економске активности је прерађивачка индустрија 42,5%. Међу веће и значајнија предузећа у Прокупљу спадају компаније: “Леони”, “Татко”, “ИГМ Мала Плана”,

“Прокупац”, “Хисар“, „Чип“, „Фритеч“, „Металург“. Број малих и средњих предузећа је око 200 (број стално варира), с тим што преовлађује приватни сектор. Највећи број радника је запослен у производним предузећима 84,72%, док је у предузећима која се баве услугама запослено 15,28%.

Трговина

Из области трговине међу значајнијим предузећима која послују: “Рич”, “Еурокомерц”, “Неца”, “Чутура”, “Олимпик”, “Бранекс“, “Стаменковић” (сва у приватној својини), док је друштвено предузеће “Тргопромет” приватизовано методом јавне аукције.

Услуге

У општини Прокупље привредни субјекти туризма и угоститељства нису успели да постану значајнија привредна делатност која би у структури привреде општине имала важније место. Хотел “Хамеум”, у самом центру Прокупља, смештајних капацитета 40 соба са 80 лежаја, је у фази реконструкције. Ресторан „Савићевац“ у власништву компаније „Прокупац“, који се налази на брду Хисар, поседује 5 соба.

Спортска хала "Др Зоран Ђинђић" располаже модерно опремљеним трокреветним и четворекреветним собама (9 соба). Све собе имају климу, интернет и кабловску телевизију. Постоји и могућност исхране у ресторану "Трофеј".

Хотел „Топлица“ располаже капацитетом од 60 лежаја. Све собе су са сопственим купатилом, поседују кабловску телевизију, бежични интернет, телефон, топлу циркулациону воду и централно грејање. Послуга по собама је могућа у времену од 08 – 23х.

Ресторан и гарни хотел „Скадарлија“ располаже са рестораном од 50 места и смештајним капацитетом од 20 места (двокреветне и трокреветне собе). Све собе су са купатилом, климом, кабловском телевизијом и интернетом.

На 20км од Прокупља налази се одмаралиште "Бели Камен". Погодан је за: школе у природи, семинаре, рекреативни, ловни и еко туризам, спортске припреме и културна дешавања. Капацитет одмаралишта: главни објекат 32 лежаја и бунгалови 16 лежаја.

У општини постоји и велики број радњи (углавном су лоциране у Прокупљу) које сачињавају: ресторани 48 и барови 43, фризерски и други третмани за улепшавање 25, агенције за обављање рачуноводствених и књиговодствених послова 22, у којима је запошљено само по неколико радника.

Да би Прокупље могло да прими и угости већи број туриста, основни услов је изградња смештајних капацитета (хотела, мотела, приватног смештаја) или доградња прилагођавање постојећих капацитета. Потребно је израдити пројектни план и одабрати атрактивну локацију за изградњу хотела високе или средње категорије.

Пољопривреда

У протеклом периоду на подручју општине нису обављена значајнија улагања у примарну пољопривредну производњу, због чега није ни могло да дође до потпуније валоризације постојећих потенцијала. Деловањем низа фактора последњих 15 година долази до значајног пада како биљне тако и сточарске производње. Неповољна кретања праћена су, с једне стране сталним смањењем активног пољопривредног становништва, погоршањем његове старосне структуре, а с друге стране смањењем обрадивих површина пре свега оних погодних за интензивну производњу.

Носиоци развоја пољопривредне производње на овом подручју су: 33 “Ђуровац” Прокупље, 33 “Агротоплица” Белољин, “Кооператива” Ресинац, “Победа” Нова Божурна, Млекара “Калча” Шишмановац, Млекара “Јастрепчанка” Рељинац, “Топличка млекара” Бела Вода, „Боки“ Доња Топоница, затим Компанија “Хисар” и “Прокупац” Прокупље. У последњих неколико година све више се на тржишту појављују удружења пољопривредних произвођача.

Укупна обрадива пољопривредна површина износи 45083 ха. Годишње се произведе око 13500 т пшенице, 20300 т кукуруза, јечам 2500 т, 21300 т шљива, 6700 т вишње и преко 10000 т другог воћа.

Основни правци развоја пољопривредне производње општине су повећање и унапређење сточарства, крмног биља и одређених врста воћа и поврћа. Годишње се откупи близу 1700 т меса крупне стоке. У току обављања пољопривредних радова ангажује се око 2300 трактора и 80 комбајна. Основу сточарске производње чине: свињарство, говедарство, овчарство и донекле живинарство. Оријентација на развој сточарства захтева и улагање у мелиорације ливада и пашњака, повећање производње луцерке и детелине, као и концентроване сточне хране. Потребна сточна храна добијала би се повећањем приноса и коришћених површина.

Туризам

Важан ресурс општине Прокупље јесте и развој туризма У првом реду то је **брдо Хисар** као најлепши и најзначајнији културно-историјски и туристички симбол Прокупља. Брдо се налази у строгом центру града и на њему постоји низ занимљивих садржаја. На врху Хисара налази се остатак средњовековног града.

Локалитет Бели Камен

Постоје бројне могућности изградње туристичке инфраструктуре на овом простору: адаптација основне школе за школу у природи, уређивање археолошких локалитета (Ргајски град, брана на Злати), уређивање и опремање терена за организацију излета, изградња ски стаза, пешачких стаза, стаза за санкање и сл.

Потребно је урадити урбанистички план за поменуту локацију у оквиру које је потребно дозволити приватној иницијативи градњу туристичких објеката у складу са урбанистичким планом како би се очувао еко систем на овом локалитету.

С обзиром да се ради о еколошки чистом простору, као пратећи садржаји намећу се: производња еколошки здраве хране, сакупљање и дистрибуција лековитог биља као и израда туристичких сувенира са мотивима из овог краја.

Локалитет Растовничко језеро

На свега 2 км од града налази се Растовничко језеро, веома интересантна и атрактивна локација, погодна за развој туризма, чији потенцијали у претходном периоду нису адекватно сагледани и искоришћени.

Да би на поменутом локалитету дошло до развоја туризма неопходно је урадити урбанистички план, направити пројектну документацију са свим пратећим садржајима за изградњу спортско-рекреативног и туристичког центра побољшати саобраћајну инфраструктуру.

Структура малих и средњих предузећа у општини Прокупље

Удео малих и средњих предузећа (МСП) у привреди општине Прокупље расте из године у годину, њихов тренутни број је око 200. Сектор малих предузећа обухвата 194 предузеће (од чега 177 у привредним делатностима и 17 у ванпривреди). Сектор средњих предузећа пак обухвата 7 предузећа која припадају групацији привредних делатности. Велики број предузећа регистрован је за обављање више различитих врста делатности, тако да строга класификација по делатностима није могућа. Подаци приказани у табели 3 резултат су класификације предузећа сходно преовладавајућој делатности коју конкретно предузеће обавља.

Највећи број малих предузећа послује у области трговине (32,99%), затим у области индустрије и рударства (25,77%) и финансијских и других услуга (8,25%). Средња предузећа општине Прокупље су концентрисана искључиво у три делатности индустрија и рударство 71,42% укупног броја средњих предузећа и по 14,29% у трговини и стамбено-комуналној делатности. Посматрано са аспекта власништва приватни сектор доминира код малих предузећа, а друштвени код средњих предузећа што показује и табела бр.4. Код малих предузећа није занемарљив и број предузећа у друштвеном односно задружном власништву. највећи део основних средстава обухвата објекте (51,55% МП и 80,03% СП),учешће опреме (25,74% МП, 16,40%СП)

МСП-200

Број предузетника -1265

Подршка развоју МСП сектору

Предности општине Прокупље за развој МСП су: постојање производних објеката и расположиве радне снаге, спремност Општине да помогне развој МСП кроз бесплатно градско-грађевинско земљиште и одређивање локација за развој МСП, Постојање Канцеларије за локални економски развој, партнерство јавног и приватног сектора (БИД зона, Бизнис инкубатор центар, бизнис центар) еколошки здрава средина, близина Коридора 10 и добра саобраћајна повезаност. Највећи потенцијал за економски развој општине Прокупље су постојећа мала и средња предузећа која имају стабилну производњу и која могу да уз додатни подстицај повећају обим производње и отворе нова радна места.

Најважнији локални социјално-економски актери

Национална служба за запошљавање, филијала Прокупље

Национална служба за запошљавање, филијала Прокупље усклађује понуду и тражњу на тржишту рада, посредује између предузећа, центара за обуку и школа, игра активну улогу у развоју локалних стратегија и програма запошљавања.

Филијала Националне службе за запошљавање је институција која организовано брине о незапосленима општине. Незапослени остварују право на обавештавање о могућностима и условима за запошљавање; посредовање у запошљавању; додатно образовање и обуку; мере активне политике запошљавања; новчану накнаду за време незапослености.

НСЗ у Прокупљу пружа младима следеће услуге: запошљавање по програму запошљавања младих „Прва шанса“, запошљавање приправника млађих од 30 година по чл. 45. Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање (ослобађање послодавца од плаћања доприноса на терет послодавца у трајању од 3 године), запошљавање лица млађих од 30 година (ослобађање послодавца од плаћања доприноса на терет послодавца у трајању од две године).

Због ограничених финансијских средстава, не реализују се сви програми које иначе нуди НСЗ, попут додатног образовања, преквалификације и доквалификације и сл.

НСЗ има 30 запослених.

Млади и незапосленост

Број запослених на територији општине тешко је утврдити, јер док је један број радних организација под стечајем други имају само фиктиван број радника који нису радно ангажовани. Уз то поједини послодавци ангажују раднике који нису званично пријављени.

По евиденцији НСЗ-а из октобра 2010, број незапослених младих у Општини Прокупље је следећи:

Табела бр. 4. Број незапослених младих у Општини

Број мушкараца од 15-30 г	1080
Број жена од 15-30 г	1246
Укупан број младих лица на евиденцији	2326

Као што се из наведених података може видети, на евиденцији је тренутно 2.326 младих, од чега је 1.246 жена и 1.080 мушкараца. Посматрано по стручној спреми, то изгледа овако:

Табела бр. 5. Структура младих незапослених по стручној спреми

Степен стручне спреме	Мушкарци	Жене	Укупно
I	279	399	678
II	3	6	9
III	348	160	508
IV	366	513	879
V	1	1	2
VI	47	109	156
VII	36	58	94

Из табеле видимо да је велики број незапослених младих са I степеном стручне спреме, што је јако неповољан предуслов за добијање неког бољег запослења. Са друге стране, доста младих факултетски образованих чека на посао и постоји реално

бојазан да то буде разлог због којег ће ова група квалитетних младих људи напустити свој родни крај.

Самозапошљавање је активна мера коју НСЗ спроводи неколико година уназад, која има за циљ да подигне ниво предузетништва у Топличком Округу, а код незапослених да подигне свест о томе да се посао може обављати и ван капије неког јавног предузећа, установе или производног погона. Филијала НСЗ У Прокупљу, у циљу анимирања и подстицања незапослених да покрену сопствени посао сваке године, организује дводневне обуке на којима будући предузетници добијају најважније информације о томе како покренути започети и унапредити већ постојећи бизнис (за оне у сивој зони) и друго. Филијала НСЗ у Прокупљу је у 2011 години примила око 400 захтева заинтересованих незапослених са наше евиденције, који су изразили жељу да отворе радње. За све заинтересоване организоване су обуке, након којих су незапослени стекли одређена знања и добили сертификат о завршеној обуци. Сертификат је неопходан документ за подношење захтева за добијање субвенције. Захтеви се бодују по квалитету урађеног бизнис плана и прави се ранг листа.

У 2011 години додељено је укупно 80 субвенција укупне вредности 12.800.000,00 динара у све четири Општине Топличког Округа. Одређени број субвенција додељен је припадницима Ромске националности. Према нашим анализама из претходног периода од укупног броја отворених радњи 40% њих наставља са радом и после истека обавезе плаћања осигурања по уговору. Према свим показатељима ради се о једном добром програму, иако је износ субвенције мали, за 2011 годину износ субвенција је износио 160.000,00 динара по кориснику.

Социјална заштита

Центар за социјални рад Прокупље главни је носилац активности из области социјалне заштите у Општини. Своју делатност Центар остварује у складу са Законом о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана, Породичним законом, Законом и Уредбом о збрињавању избеглица и др. Права која грађани остварују у систему социјалне заштите преко Центра су: заштита деце, омладине, одраслих и старих лица, материјално обезбеђење, додатак за помоћ и негу другог лица, право на помоћ за оспособљавање за рад, право на смештај у другу социјалну установу или породицу..

Остварујући Законом утврђене функције, Центар је у 2009. години обезбеђивао услуге за 4.068 лица, што у односу на укупан број становника износи нешто више од 8%.

Број корисника који се евидентира у Центру из године у годину се повећава, посебно када су у питању социјално-материјално угрожена лица.

У Центру је ангажовано 16 радника од чега је 10 са високом стручном спремом, један са вишом и пет са средњом стручном спремом.

Центар има свој пословни простор у Прокупљу у улици Татковој бр. 30. Зграда је старије градње и наменски је изграђена за потребе ове установе. Овај простор није адекватно опремљен за пружање услуга јер нема довољан број канцеларија, а и недостају савремена средства за рад (компјутери, програми).

Табела бр. 6. Преглед корисника по старосној структури

Старосна група / Година	2007.	2008.	2009.	2010
Деца и омладина	1100	1265	1419	1425
Одрасла лица	1727	2015	2178	2219
Остарела лица	427	439	471	519

У 2009. години, за различите врсте помоћи, како из области социјалне заштите тако и из области породичне заштите, Центру се обратило 4.068 лица, што је у односу на 2008. годину више за 348 лица, а у односу на укупан број становника општине износи више од 8%.

Малолетничка делинквенција показује тенденцију раста посебно кад су у питању учиниоци прекршаја. У највећем броју случаја, када су у питању кривична дела, ради се о крађама и насилничком понашању. А када су у питању прекршаји о непоштовању одредаба Закона о безбедности саобраћаја и ремећењу јавног реда и мира, неретко, ова дела малолетници чине под утицајем алкохола и психо-активних супстанци. Оно са чиме се Центар још суочава јесте и тенденција раста броја разведених бракова, повећање броја деце без родитељског старања, као и нерешена стамбена питања за децу из хранитељских породица након навршене осамнаесте године.

Канцеларије за локални економски развој

Функције и активности Канцеларије за локални економски развој су усмерене ка унапређењу маркетинга општине, сектора МСП, привлачењу инвестиција, сарадњи са међународним организацијама, комуникацији са Републичким институцијама, базе података привредних субјеката, слободних локација за инвестирање као и постојећих производних капацитета, имплементацији и мониторингу пројеката.

Бизнис инкубатор центар

„Бизнис инкубатор центар ДОО. Прокупље (БИЦ) званично је почео са радом средином јуна 2007. године. Мисија Бизнис инкубатора је промоција предузетништва у општини Прокупље кроз свеобухватну подршку малим и средњим предузећима у раним фазама њиховог развоја. Циљеви БИЦ у Прокупљу су интензивирање привредних активности кроз активно учешће у локалном економском развоју, промоција локалног предузетништва и помоћ у развоју нових предузећа, отварање нових радних места, смањење времена потребног за оснивање и раст предузећа и смањење трошкова тог процеса.

Зона унапређеног пословања

Зона Унапређеног Пословања (ЗУП) представља одрживо јавно-приватно партнерство које спроводи активности намењене за стабилизацију и побољшање географски дефинисаних комерцијалних делова града. ЗУП представља партнерство између власника објеката, трговаца, и општине, који раде заједно у унапређењу пословних и животних услова у том делу града. Циљ ЗУП-а је да се унапреди пословна клима и економска виталност централних делова града бавећи се областима капиталног побољшања, пружањем услуга, лобирањем, промотивним активностима.

SWOT анализа проблематике развоја омладинског предузетништва у општини Прокупље

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - ЛАП за младе - Стратегија одрживог развоја - Стратегија локалног економског развоја - Капацитети КЗДМ (људски ресурси, техничка опремљеност) - Повољан географски положај - Развијена инфраструктура - Добра сарадња са партнерима - Природни ресурси - Базе података и привредних субјеката - Бизнис инкубатор центар - Кластери (сирева, жена привредника) - Школе (профили) - Програми (НСЗ) 	<ul style="list-style-type: none"> - Неинформисаност младих - Немотивисаност младих - Недовољна едукација младих за бављење предузетништвом - Недостатак партнерства између јавног и приватног сектора - Неискоришћеност туристичког потенцијала - Недовољан број МСП - Недостатак финансијских средстава за подршку предузетништва - Спорост државних институција - Мала површина искоришћеног обрадивог земљишта
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Коришћење средстава из фондова ЕУ и других донатора - ЛАП за развој омладинског предузетништва - Инвестиције нове - Стручне службе ЛС - ЛАП за запошљавање - Препознатљивост пољопривредних производа - Неформално образовање 	<ul style="list-style-type: none"> - Миграције младих - Законска регулатива - Наставак економске кризе - Нестабилна политичка ситуација - Бироократија - Недостатак подстицајних средстава за подршку предузетништва из Републичких фондова - Компликоване административне процедуре - Лоши услови за кредитирање предузетника

МАТРИЦА АКЦИОНОГ ПЛАНА

1. ИНФОРМИСАЊЕ И ЕДУКАЦИЈА						
Општи циљ	Специфични циљеви	Активности	Временски оквир	Индикатори успешности	Носиоци активности	Оквирни буџет (у 000 РСД)
1. Побољшати квалитет информисања потенцијалних и постојећих младих предузетника о могућностима за самозапошљавање, односно за унапређење пословања Побољшати квантитет и квалитет образовања из области омладинског предузетништва	1.1. Успостављање механизма за редовно информисање младих о предузетничким могућностима	1.1.1. Израда и дистрибуција публикација (електронске и штампане верзије) са примерима добре праксе	2012-2014	Број израђених/дистрибуираних копија штампане верзије публикације. Број преузимања електронске верзије публикације са сајта локалне самоуправе.	КЗМ НСЗ	400
		1.1.2. Израда нових и ефикасна дистрибуција постојећих електронских и штампаних материјала који се баве проблематиком омладинског предузетништва (брошуре, мултимедијални материјал, промотивни спотови...)	2012-2014	Број и врста израђених/дистрибуираних копија штампаног материјала. Трајање емитованих промотивних спотова.	КЗМ НСЗ Канцеларија за ЛЕР	300
		1.1.3. Креирање и редовно ажурирање Интернет портала са практичним ресурсима за оснивање/вођење предузећа, а у оквиру постојеће презентације локалне самоуправе	2012-2014	Број посета Интернет порталу. Број преузимања ресурсне документације.	Општинска управа, служба за односе са јавношћу КЗМ Канцеларија за ЛЕР	150-200
		1.1.4. Успостављање традиције постављања инфо пулта за	2012-2014	Број интеракција посетилаца	КЗМ Удружење	150

		младе предузетнике у сврху генералне промоције предузетништва и дистрибуције промотивног/едукативног и другог материјала током одржавања редовних локалних манифестација		манифестација са организаторима инфо пулта за младе предузетнике. Број дистрибуираних копија промотивног материјала.	предузетника НСЗ ТОП	
		1.1.5. Организовање редовних гостовања и предавања успешних локалних предузетника и оних из других средина у средњим школама и другим јавним просторима за окупљање младих	2012-2014	Број посетилаца предавања. Број предавања.	КЗМ Средње школе	200-300
		1.1.6. Организовање посета локалним предузећима и пољопривредним произвођачима	2012-2014	Број организованих посета. Број учесника.	КЗМ НСЗ	50-70
	1.2. Успостављање механизма за повећање видљивости постојећих програма неформалног образовања из области омладинског предузетништва	1.2.1. Идентификација и праћење постојећих програма неформалног образовања из области омладинског предузетништва	2012-2014	Број идентификованих локалних и националних програма неформалног образовања. Искоришћеност програма.	КЗМ ОЦД	150-200
		1.2.2. Континуирано информисање о постојећим програмима неформалног образовања из области омладинског предузетништва преко индивидуалног информисања младих и младих	2012-2014	Број учесника локалних и националних програма неформалног образовања	КЗМ	150-200

		предузетника				
1.3. Стварање механизма за редовно информисање постојећих младих предузетника о могућностима за унапређење пословања	1.3.1. Израда и редовно ажурирање јавно доступне базе података младих предузетника	2012-2014	Комплетирана и редовно ажурирана база података	КЗМ Канцеларија за ЛЕР Удружење предузетника	50-100	
	1.3.2. Организација свеобухватног истраживања о проблемима и потребама младих предузетника и презентација резултата широј јавности	2013-2014	Број учесника у истраживању. Мере предузете на промоцији резултата истраживања.	КЗМ Канцеларија за ЛЕР Удружење предузетника	100-150	
	1.3.3. Континуирано пружање информација од значаја младим предузетницима каналима које млади предузетници дефинишу током истраживања	2013-2014	Број и врста успостављених канала за комуникацију и дистрибуцију информација	Канцеларија за ЛЕР Удружење предузетника	300-350	
1.4. Успостављање механизма за континуирану едукацију потенцијалних младих предузетника из области омладинског предузетништва	1.4.1. Идентификација потреба за специфичним врстама програма неформалног образовања	2012-2014	Обим истраживања, односно квантитет и квалитет обрађеног узорка испитаних	КЗМ	50-60	
	1.4.2. Реализација програма неформалног образовања из области омладинског предузетништва (израда бизнис планова, обезбеђивање иницијалног капитала, маркетинг, финансијско управљање...)	2013-2014	Број организованих семинара, тренинга, радионица... Број учесника програма неформалног образовања	КЗМ НСЗ	400-500	
	1.4.3. Реализација програма шегртовања/волонтирања код успешних локалних предузетника	2013-2014	Број полазника програма шегртовања.	КЗМ Удружење предузетника	50-60	

				Број локалних предузећа укључених у програм.	БИЦ РПК	
		1.4.4. Организовање студијских посета предузећима и организацијама које се баве развојем МСПП сектора	2013-2014	Број учесника студијских посета. Број и трајање студијских посета.	КЗМ РПК БИЦ	300-350
		1.4.5. Израда и дистрибуција новог и постојећег едукативног материјала из области омладинског предузетништва (водичи, упутства, књиге...)	2013-2014	Квантитет и квалитет израђеног/дистрибуираног едукативног материјала	КЗМ Канцеларија за ЛЕР	200-250
		1.4.6. Успостављање нових школских предузећа и јачање капацитета постојећих	2013-2014	Број новоуспостављених школских предузећа. Број ђака укључен у рад школских предузећа.	КЗМ Средње школе	200-300
		1.4.7. Организација наградног такмичења у изради најбољег бизнис плана за учеснике програма неформалног образовања из области омладинског предузетништва	2013-2014	Број апликација за такмичење.	КЗМ Средње школе	200-250
	1.5.. Успостављање механизма за континуирану едукацију постојећих младих предузетника ради унапређења пословања	1.5.1. Истраживање потреба постојећих младих предузетника за едукацијом	2013-2014	Обим истраживања, односно квантитет и квалитет обрађеног узорка испитаних	КЗМ Канцеларија за ЛЕР РПК	40-50
		1.5.2. Извођење програма едукације за постојеће младе	2013-2014	Број организованих семинара,	КЗМ Канцеларија	300-350

		предузетнике (уознавање са процедурама, законима, прописима, технологији производних процеса, побољшање конкурентске позиције својих предузећа..)		тренинга, радионица... Број учесника програма неформалног образовања.	за ЛЕР Удружење предузетника РПК	
		1.5.3. Извођење програма едукације за младе пољопривреднике (регистровање, вођење пољопривредних газдинстава, употреба нових технологија, препарата за заштиту, здрава храна..)	2013-2014	Број организованих семинара, тренинга, радионица... Број учесника програма неформалног образовања.	КЗМ Удружење предузетника РПК	300-350
		1.5.4. Организација студијских посета успешним фирмама у земљи за локалне младе предузетнике	2012-2014	Број студијских посета. Број учесника студијских посета.	КЗМ Удружење предузетника РПК	700-750

2. ПОВЕЋАЊЕ ЗАПОШЉИВОСТИ МЛАДИХ						
Општи циљ	Специфични циљеви	Активности	Временски оквир	Индикатори успешности	Носиоци активности	Оквирни буџет (у 000 РСД)
2. Повећање запошљавања младих кроз мере активне политике запошљавања	2.1. Креирање програма за континуирану обуку младих према њиховим потребама и интересовањима ради унапређење нивоа знања и вештина	2.1.1. Организовање обуке за каријерно вођење и саветовање	2012-2014	Број учесника програма обуке	КЗМ НСЗ	150-200
		2.1.2. Обука (писање ЦВ, мотивационих писама, комуникације са послодавцем, учење страних језика)	2012-2014	Број младих укључен у програм обуке	КЗМ НСЗ	150-200
		2.1.3. Обука рада на рачунару (основна и обука графичког и веб дизајна)	2013-2014	Број младих укључен у програм обуке	КЗМ НСЗ	150-200
		2.1.4. Увођење нових образовних профила у складу са потребама тржиштима	2013-2014	Број нових образовних профила	НСЗ Школска управа	100-150
	2.2. Повећање информисаности младих о могућностима запошљавања и понудама на тржишту рада и унапређивање младих за активно тражење посла	2.2.1. Израда промотивног материјала (брошура, лифлета)	2012-2014	Количина промотивног материјала	КЗМ НСЗ	150-200
		2.2.2. Израда нових и ажурирање постојећих веб страница	2012	Посећеност веб страница	КЗМ НСЗ	50-60
		2.2.3. Организовање сајма запошљавања	2012	Број послодаваца укључених у организацију сајма Број младих који су посетили сајам	НСЗ	150-200
	2.3. Смањивање раскорака између понуде и тражње, сагледавање стања и потреба тржишта рада и прогнозе потреба послодаваца и	2.3.1. Промовисање концепта доживотног учења и додатним образовањем и обукама, индивидуалним приступом и каријерним вођењем на бази индивидуалних планова запошљавања, али и мотивисањем незапослених лица	2012-2014	Број младих укључен у обуку. Број запошљених младих	НСЗ КЗМ	100-150

отварање нових радних места	2.3.2. Обезбеђивање субвенција или додела кредитних средстава за samozапoшљавање и послодавцима	2013-2014	Број отворених нових радних места	НСЗ Фонд за развој	2 000 – 2 500
	2.3.3. Програм „Прва шанса“ за стручно оспособљавање и запoшљавање младих до 30 година у сарадњи са привредницима (преко 30 запoшљених младих)	2012-2014	Број младих укључен у програм. Број младих који је засновао радни однос након завршетка приправничког стажа	НСЗ Удружење предузетника БИЦ КЗМ	-
	2.3.4. Пракса ученика у радној производњи ради стручног оспособљавања	2012-2014	Број ученика укључен у програм	Средње школе КЗМ	100-150
2.4. Прилагодити образовне профиле садашњим потребама тржишта рада	2.4.1. Успоставити ефикаснију сарадњу између институција школства и националне службе за запoшљавање кроз достављање периодичних информација средњим школама о понуди и тражњи образовних профила на тржишту	2012-2014	Повећане шансе за запoслeње са новим образовним смеровима	НСЗ Општина КЗМ Средње школе	50-60
	2.4.2. Развој и акредитовање нових образовних профила - програми преквалификације	2013-2014	Могућност лакшег доласка до посла	Општина Средње школе	50-60

3. ПОДРШКА МЛАДИМ ПРЕДУЗЕТНИЦИМА/ФИНАНСИЈСКЕ И НЕФИНАНСИЈСКЕ ПОДСТИЦАЈНЕ МЕРЕ

Општи циљ	Специфични циљеви	Активности	Временски оквир	Индикатори успешности	Носиоци активности	Оквирни буџет (у 000 РСД)
3. Креирати повољније окружење за развој омладинског предузетништва	3.1. Усвајање мера финансијске подршке	3.1.1. Укидање локалних комуналних такси за сва новооснована омладинска предузећа у трајању од прве три године рада новооснованог предузећа	2012	Усвојена одлука која се односи на финансијске олакшице око комуналних такси	Веће општине Прокупље. Скупштина општине Прокупље	-
		3.1.2. Умањење комуналних такси за постојећа предузећа која отварају нова радна места. Пропорционално броју запослених.	2013	Усвојена одлука која се односи на финансијске олакшице око комуналних такси	Веће општине Прокупље. Скупштина општине Прокупље	-
		3.1.3. Оснивање Фонда за субвенционисање самозапошљавања из кога ће се суфинансирати, у координацији са другим сличним мерама, индивидуални пројекти самозапошљавања	2012	Усвојена одлука о оснивању Фонда за субвенционисање самозапошљавања	Веће општине Прокупље. Скупштина општине Прокупље	20
		3.1.4. Обезбеђивање средстава за рад фонда за субвенционисање самозапошљавања (најмање петоро младих годишње, кроз куповину опреме, сировина, материјала и др.)	2012-2014	Број запошљених младих	Општина Удружење предузетника БИЦ	800
		3.1.5. Кредитирање привредних субјеката дугорочним и краткорочним кредитима и издавање гаранција - подстицање равномерног	2012-2014	Број омладинских предузећа која су добила кредит	Фонд за Развој Републике Србије. Општина	-

		регионалног и привредног развоја развоја			Прокуље	
		3.1.6. Формирање start-up или spin-off предузећа - подстицање стварања иновативних компанија заснованих на знању	2013-2014	Број новоформираних start-up или spin-off предузећа Обезбеђена финансирања тржишно оријентисаних иновативних технологија	Фонд за иновациону делатност Општина Прокуље	-
	3.2. Усвајање мера нефинансијске подршке	3.2.1. Организовање годишњег избора за најуспешнијег младог предузетника и најуспешнијег младог пољопривредника	2013-2014	Одлука о избору најуспешнијег младог предузетника и најуспешнијег младог пољопривредника	БИЦ Канцеларија за ЛЕР Удружење предузетника	80-100
		3.2.2. Организовање годишњег сајма предузетништва	2013-2014	Организован сајам предузетништва	БИЦ КзМ Канцеларија за ЛЕР Удружење предузетника	250-300

4. ПРИВАТНО ЈАВНО ПАРТНЕРСТВО

Општи циљ	Специфични циљеви	Активности	Временски оквир	Индикатори успешности	Носиоци активности	Оквирни буџет (у 000 РСД)
4. Унапређење партнерства између приватног и јавног сектора као инструмент финансирања локалног економског развоја	4.1. Успостављање ефикасне комуникације и дугорочне сарадње између локалне пословне заједнице и општине	4.1.1. Формирање Бизнис инкубатор центра за омладинска предузећа	2012-2013	Успостављање новог пословног простора у сврху бизнис инкубатора.	Општина Канцеларија за ЛЕР НСЗ БИЦ	-
		4.1.2. Повећање коришћења слободног простора Зоне унапређеног пословања	2013-2014	Искоришћеност простора. Повећање станара у БИД	Општина Канцеларија за ЛЕР НСЗ Удружење предузетника ЗУП	-
	4.2. Успостављање изабраног модела партнерства у складу са дугорочним развојним плановима општине	4.2.1. Конкурс за проширење производње и отварање нових радних места (куповина опреме и обука за рад на истој, запошљавање пет особа)	2012-2013	Финансијско и друго учешће општине и приватног сектора Отворена нова радна места	Општина Донатори Канцеларија за ЛЕР НСЗ РПК БИЦ	800
		4.2.2. Отварање нових погона и предузећа	2012-2014	Број нових предузећа и број запошљених	Општина Канцеларија за ЛЕР НСЗ Удружење предузетника	1 000 – 1 500

		4.2.3. Финансирање обуке за потенцијалне младе упошљенике у новим или већ постојећим производним и другим делатностима	2012-2014	Број младих укључен у програм обуке. Број младих који је засновао радни однос након завршетка обуке	Општина Канцеларија за ЛЕР НСЗ Удружење предузетника	400
	4.3. Успостављање механизма за формирање социјалних предузећа оријентисаних на решавању социјалних проблема као и пружање јавних услуга у областима социјалне помоћи	4.3.1. Оснивање Јавног савета од представника јавних институција, правних лица или појединаца који спроводе активности у области социјалне помоћи	2013-2014	Одлука о основању јавног савета	Веће општине Прокупље. Скупштина општине Прокупље	200-250
4.3.2. Спровођење програмске политике социјалне помоћи у општини.		2013-2014	Контрола пружања квалитета социјалне помоћи	Општина	350-400	
4.3.3. Бесплатна обука и запошљавање младих из угрожених слојева (фотокопирница-машина-обучен радник и запошљен)		2012-2013	Број запошљених младих из угрожених слојева друштва	Општина	350-400	
4.3.4. Достигнућа младих у Србији: обука „социјално предузетништво“, израда пројеката		2012-2014	Број средњошколаца укључених у пројекат	ЈА Средње школе ОЦД	150-200	

Анекс 2: Пројекти који проистичу из Акционог плана

Пројекат 1: Оснивање Фонда за субвенционисање samozapoшљавања	
Кратак опис пројекта	<p>Фонд за субвенционисање samozapoшљавања представља меру финансијске подршке Општине Прокупље младим предузетницима из кога ће се суфинансирати, у координацији са другим сличним мерама, индивидуални пројекти samozapoшљавања.</p> <p>У првој години оснивања, Фонд ће имати на располагању средства за подстицај samozapoшљавања у износу од укупно 400 хиљада динара, где ће путем јавног Конкурса моћи да аплицирају заинтересовани млади предузетници који испуњавају услове конкурса и где ће имати могућност да остваре субвенцију у једнократном износу за опремање радног места и стварање услова за рад (куповина опреме, уређење пословног простора, обука радника за рад на машини итд.)</p>
Веза пројекта са АП	<p>Специфични циљ: 3.1. Усвајање мера финансијске подршке.</p> <p>Активност: 3.1.4. Обезбеђивање средстава за рад фонда за субвенционисање samozapoшљавања (најмање петоро младих годишње, кроз куповину опреме, сировина, материјала и др.)</p>
Циљеви пројекта	Креирање повољног окружења за омладинско предузетништво, финансијска подршка преко фонда за субвенционисање samozapoшљавања, чиме се директно подстиче развој омладинског предузетништва, као и запошљавање младих.
Индикатори успешности	Формирање Фонда за субвенционисање samozapoшљавања. Број пријављених на јавном конкурсима, број младих људи коју су се запослили посредством Фонда за субвенционисање samozapoшљавања.
Ресурси и буџет	Општина обезбеђује сва средства намењена Фонду из кога ће се путем јавног конкурса финансирати само пројекти за субвенционисање samozapoшљавања.
Носиоци активности	Комисија коју одреди Општина, као и КЗМ.

Пројекат 2: Отварање нових радних места кроз проширење производње	
Кратак опис пројекта	<p>Дугорочни план Општине Прокупље представља и модел партнерства између приватно-јавног сектора. Један од инструмената финансирања локалног економског развоја јесте унапређење партнерства приватног и јавног сектора. Општина Прокупље путем Конкурса жели да приватном сектору омогући отварање нових радних места обезбеђењем опреме или неопходних обука, за шта ће бити обезбеђена средства од саме општине, приватног сектора и донатора. Средства обезбеђена путем конкурса омогућиће запошљавање младих особа.</p> <p>Средства могу бити намењена за: увођење савремених технологија, истраживање и развој, иновације, стандарда, контроле квалитета; куповина нове опреме; обезбеђивање обуке кроз центре за обуку за нове кадрове у циљу унапређења нивоа знања у управљачким вештинама, истраживачко-развојним вештинама; обука пословодства за решавање стратешких и/или оперативних проблема; обука радника на индустријским и другим машинама; сајамске манифестације и др.</p>
Веза пројекта са АП	<p>Специфични циљ: 4.2. Успостављање изабраног модела партнерства у складу са дугорочним развојним плановима општине. Активност: 4.2.2. Отварање нових погона и предузећа. 4.2.3. Финансирање обуке за потенцијалне младе упошљенике у новим или већ постојећим производним и другим делатностима.</p>
Циљеви пројекта	Запошљавање младих особа. Развијен програмски приступ приватно-јавног партнерства.
Индикатори успешности	Отворена нова радна места кроз финансијско и друго учешће општине и приватног сектора. Број нових предузећа и број запошљених. Број младих укључен у програм обуке и који су засновали радни однос након обуке.
Ресурси и буџет	Потребно је ангажовати особу из Општине (КЗМ) која ће да координира пројектом успостављања партнерства.
Носиоци активности	Општина, КЗМ и Комисија за реализацију конкурса.